

16.8.13

היה היה כפר

פרות, לולים, שדות פלחה ומטעי הדרים • בטרם הפך לשכונה בפתח-תקוה היה כפר אברהם יישוב חקלאי נפרד, שהוקם בעיקר על ידי יהודים ציונים מגרמניה • בשנות השישים החל המקום להתמזג עם העיר הסמוכה, וכעבור זמן קצר נעלמה ממנו החקלאות כליל • תערוכה המספרת את תולדותיו מוצגת בבית הכנסת רמב"ם בשכונה

עה במאי 1948, עם פלישת הצבא העיראקי לארץ.

למעשה, היה המקום ליישוב הקרוב ביותר לראש העין, שם השתלטו הפולשים על מחנה בריטי נטוש.

הכפר ספג הפגזה כבדה אשר כוונה בעיקר לפתח-תקוה.

למרבה המזל לא נרשמו נפגעים בנפש, אולם בית הכנסת ספג פגיעה ישירה.

בשנות השישים של המאה הקודמת החלה פתח-תקוה "לנגוס" בכפר, כשהרבר הצריך את חיסול המערכת החקלאית, ובמהלך השנים הבאות נהרסו מרבית הבתים המקוריים.

אחת מוותיקות הכפר היא תמר, שמאו יציאתה לפנסיה נוהגת להגיע לבתי ספר בפתח-תקוה כדי לספר את סיפור המקום בו נולדה. היא מתייצבת לפני בני הנוער עמו סת הפצים ישנים, לרבות שני רסיסי פגזים גדולים, אשר נפלו היישר על מיטתה בביתה, ומרתקת את הנערים בסיפור מורשתה.

יצוין, כי בבית הכנסת רמב"ם בשכונה מוצגת תערוכה על תולדות הכפר.

הארכיון לתולדות פתח-תקוה ישמח לקבל מכם כל תמונה, מכתבים פרטיים, מפמכים, תעודות, הפצים מימים עברו במטרה לשמור אותם לדורות הבאים. אנא התקשרו אלינו ואנו נבוא לקחת לפני שיוזק לפח ויעלמו לעולם. טל: 03-9286303.

עבודה חקלאית בכפר. ציונות במיטבה | צילום: באדיבות ארכיון פ"ת ע"ש עווד ירקוני

אברהם, וכך נולד השם "כפר אברהם". בחמש השנים הראשונות לא היה חשמל בכפר, והתושבים נאלצו לחיות לאור עששיות נפט ולבשל על פרימוס ופתליות.

התושבים הוותיקים מספרים כי מסיבות ציוניות הוחלט לרשום את הארמות על שם הקק"ל כדי לשמרם לתמיד בידים יהודיות. בחלוף הזמן ובעקבות ההחלטה נבנו על האדמות החקלאיות שכונות חדשות לעולים, שהגיעו להתיישב בפתח-תקוה.

תקופה קשה במיוחד בתולדות הכפר איר

דתיים מקבוצות אחרות והקימו במקום מושב עובדים דתי, שנקרא תחילה "מושב סלבני" די". כל מתיישב קיבל שלושה דונם למגורים, רפת, לול וגידולי ירקות, ועוד כ-13 דונם לעיבוד חקלאי בצידו הדרך המובילה לראש העין.

ד"ר חיים מייטלס, שאוסף כעת את זיכרונות בני המקום, כדי להופכם לספר מקיף על תולדות הכפר, מספר כי כשהחליטו אנשי המושב להעניק שם עברי ליישובם, הם חשבו כי תרגום שמו הפרטי של סלבני (אדולף) לעברית הוא

יעל שהם, קורין אלבז

מי שמגיע לשערי שכונת כפר אברהם בפתח-תקוה, יתקשה לדמיין כי המקום היה בעבר אזור חקלאי לכל דבר, שכלל פרות, לולים, שדות פלחה ומטעי הדרים. לצד בתים נמוכי קומה, שעדיין שררו בה, נבנו במשך השנים בנייני דירות, וכיום מדובר באזור עירוני לכל דבר.

בניו הראשונים של הכפר עורכים בימים אלה מבצע רחב היקף במטרה לספר את תולדות הכפר המיוחד, שהיה לו מניות בכורה במפעל הציוני דתי. כך, למשל, יצאו ממנו תושביו כדי להתיישב ולהקים את קיבוצי "חומה ומגדל" באזורים שונים בארץ.

היישוב קדם עוד וגידים ב-1913, כשהודי ציוני מגרמניה רכש מאזור הכפר הערבי פג'ה כשמונה מאות דונם אדמה עבור הרב אדולף יעקב אריה סלבנדי. הרב ביקש להקים במקום מוסד לילדים יתומים, והמקום כונה על שמו "אדמות סלבנדי".

התוכנית נקטעה בשל מלחמת העולם הראשונה, וכל שהוקם היה בניין ובאר מים אחת, ככל הנראה ברום-מזרח צומת הרחובות ריינס/שטמפר/הרצוג של היום.

על אדמות אלה התיישבו אנשי גרעין "קבוצת רודגס", שהגיעו מהעיר הגרמנית הנושאת שם זה, אשר הקימו במקום הכשרה חקלאית.

ב-1932 התקבצו חברי הגרעין עם פועלים

אנמרת פכמן